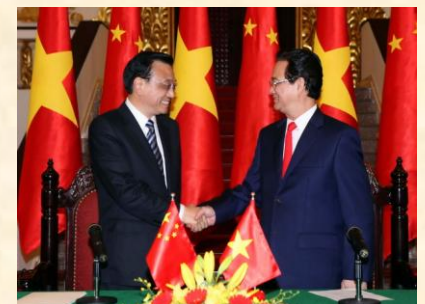

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 14/10 đến 20/10/2013)

- Tổng Thư ký ASEAN Lê Lương Minh thăm Trung Quốc
- CNOOC bắt đầu khai thác 2 lô dầu khí mới trên Biển Đông
- Philippines quyết tâm bảo vệ chủ quyền trên biển
- Ấn Độ xây dựng hệ thống cảnh báo sóng thần ở Biển Đông
- Nga tổ chức hội thảo quốc tế về an ninh Biển Đông
- Ngoại trưởng Bỉ: “EU có lợi ích cốt yếu ở Biển Đông”
- Việt Nam - Trung Quốc ra tuyên bố chung thời kỳ mới

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

CNOOC bắt đầu khai thác lô dầu khí mới trên Biển Đông. Tập đoàn Dầu khí Hải dương Quốc gia Trung Quốc (CNOOC) ngày 17/10 đã ra thông báo bắt đầu khai thác 2 lô dầu khí mới trên Biển Đông. Một lô tên Văn Xương 19-1 có 3 giếng dầu, với độ sâu trung bình khoảng 120-130m nằm phía tây bắc trầm tích Châu Giang. Một lô tên Vi Châu 12-8 có 5 giếng dầu, với độ sâu trung bình khoảng 34m nằm ở Vịnh Bắc Bộ.

+ Philippines:

Philippines quyết tâm bảo vệ chủ quyền trên biển. Tổng thống Philippines Benigno Aquino có chuyến thăm chính thức Hàn Quốc 2 ngày từ 17-18/10. Nhân chuyến thăm, ông Aquino cảm ơn Hàn Quốc đã ủng hộ lập trường của Philippines về việc giải quyết hòa bình các tranh chấp trên Biển Đông dựa theo luật pháp, “Chúng tôi không muốn gây sự với ai, nhưng chúng tôi sẽ làm những gì cần thiết để bảo vệ chủ quyền của chúng tôi. Khi chúng tôi tôn trọng quyền của

các quốc gia khác thì chúng tôi cũng đòi hỏi họ phải tôn trọng chúng tôi.”

+ Ấn Độ:

Ấn Độ xây dựng hệ thống cảnh báo sóng thần ở Biển Đông. Ấn Độ đang xây dựng hệ thống cảnh báo sóng thần trên Biển Đông và dự kiến sẽ đưa vào hoạt động trong vòng 10 tháng tới để tránh lặp lại thảm họa sóng thần từng xảy ra năm 2004. Ấn Độ muốn lắp đặt thêm một số thiết bị trên Biển Đông để thu nhận những thay đổi của mực nước biển trước khi có động đất và lập ra các trạm cảnh báo sóng thần. Bộ trưởng Khoa học Ấn Độ Shailesh Nayak nói rằng việc chọn địa điểm lắp đặt trên Biển Đông rất quan trọng và cần được sự chấp thuận của IOC - cơ quan phụ trách khoa học-đại dương, quan sát, trao đổi dữ liệu thông tin về đại dương của Liên Hợp Quốc.

+ Nga:

Nga tổ chức hội thảo quốc tế về an ninh Biển Đông. Sáng 18/10, tại Moscow, Liên bang Nga đã khai mạc Hội thảo khoa học quốc tế lần thứ I “An ninh và Hợp tác ở khu vực Biển Đông” với sự tham gia của đông đảo các chuyên gia, nhà khoa học uy tín của Nga và nhiều nước trên thế giới. Hội thảo do Viện Đông Phương học của Nga đăng cai tổ chức. Phát biểu tại Hội thảo, Vụ trưởng Vụ Kế hoạch đối ngoại Bộ Ngoại giao Nga Alekxandr Tokovinin cho biết, Nga ủng hộ tìm kiếm các giải pháp cùng chấp nhận được để

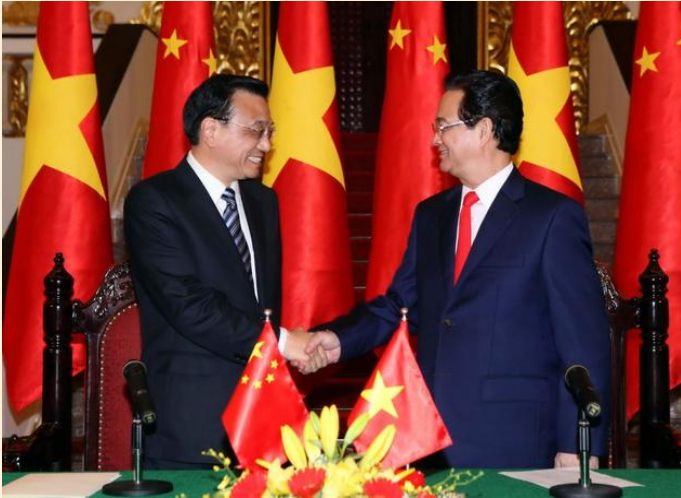
giải quyết tranh chấp ở Biển Đông; kêu gọi các bên tranh chấp kiềm chế, không sử dụng vũ lực, giải quyết vấn đề bằng biện pháp chính trị - ngoại giao, dựa trên luật pháp quốc tế và Công ước về Luật Biển năm 1982.

+ *EU:*

Liên minh Châu Âu có lợi ích cốt yếu ở Biển Đông. Phát biểu tại diễn đàn về hội nhập khu vực giữa EU và ASEAN hôm 15/10 tại Brussels, Bỉ, Ngoại trưởng Bỉ Didier Reynders khẳng định Liên minh châu Âu (EU) có “lợi ích cốt yếu” đối với các tuyến đường biển mở và an toàn. Ông Reynders nhấn mạnh các nước phải giải quyết những yêu sách chủ quyền lãnh thổ theo khuôn khổ Công ước Liên Hợp Quốc về Luật Biển và ngăn tranh chấp leo thang thành một cuộc xung đột toàn diện, “Chúng tôi mong muốn đẩy mạnh tính phổ quát của Công ước này và nhấn mạnh vào sự cần thiết phải thực hiện thống nhất và phù hợp các quy định của Công ước.”

Quan hệ các nước

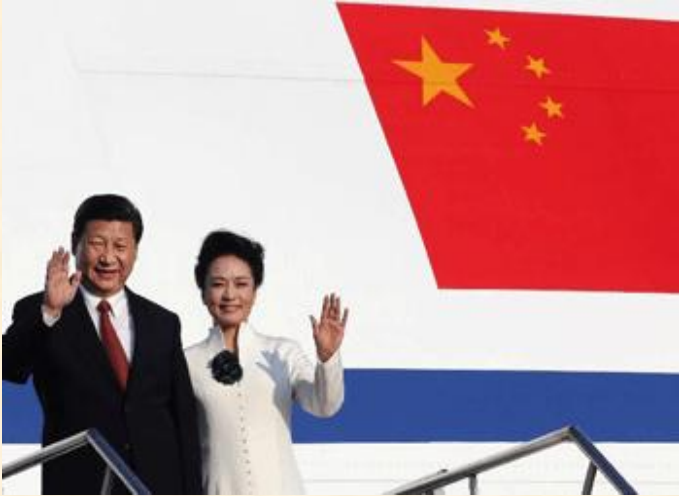

Việt Nam - Trung Quốc ra tuyên bố chung thời kỳ mới. Hôm 15/10, Việt Nam và Trung Quốc đã ra Tuyên bố chung về chuyến thăm Việt Nam của Thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường. Hai bên đã nhìn lại và đánh giá cao sự phát triển quan hệ Việt-Trung. Về hợp tác trên biển, hai bên nhất trí tăng cường chỉ đạo đối với các cơ chế đàm phán và tham vấn hiện có, gia tăng cường độ làm việc của Nhóm công tác vùng biển ngoài cửa vịnh Bắc Bộ và Nhóm công tác cấp chuyên viên về hợp tác trong các lĩnh vực ít nhạy cảm trên biển. Hai bên nhất trí kiểm soát tốt những bất đồng trên biển, không có hành động làm phức tạp, mở rộng tranh chấp, sử dụng tốt đường dây nóng quản lý, đồng thời tiếp tục tích cực trao đổi và tìm kiếm các biện pháp có hiệu quả để kiểm soát tranh chấp, duy trì đại cục quan hệ Việt-Trung và hòa bình, ổn định trên Biển Đông.

Tổng Thư ký ASEAN Lê Lương Minh thăm Trung Quốc. Tổng Thư ký Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) Lê Lương Minh đến thăm chính thức Trung Quốc từ ngày 16-19/10 theo lời mời của Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Vương Nghị. Tại buổi gặp báo chí ngày 16/10, Tổng Thư ký Lê Lương Minh nhấn mạnh Trung Quốc là một trong các đối tác quan trọng nhất của ASEAN, quan hệ đối tác ASEAN-Trung Quốc là một trong những quan hệ đối tác năng động nhất, phát triển nhanh nhất.

Tàu Phòng vệ biển Nhật Bản thăm hữu nghị Đà Nẵng. Ngày 19/10, tàu của lực lượng Phòng vệ biển Nhật Bản đã cập Cảng Đà Nẵng, bắt đầu chuyến thăm hữu nghị. Tàu lực lượng Phòng vệ Biển Nhật Bản gồm 3 tàu với tổng số 750 thành viên do Chuẩn Đô đốc Fumiyuki Kitagawa là chỉ huy. Trong thời gian ở Đà Nẵng (từ ngày 19-21/10) Chỉ huy tàu sẽ đến chào xã giao lãnh đạo Ủy ban Nhân dân thành phố Đà Nẵng; Bộ Tư lệnh Quân khu V; Bộ Tư lệnh Vùng 3 Hải quân.

Phân tích và đánh giá

“Con đường tơ lụa Biển Đông: Tầm nhìn mơ hồ của Trung Quốc” của *Kristine Kwok*. Với một loạt thỏa thuận về thương mại và các quỹ đầu tư, tầm nhìn của Bắc Kinh về “con đường tơ lụa” trên Biển Đông với Đông Nam Á đã thu hút sự chú ý của giới hoạch định chính sách cũng như các nhà quan sát khu vực. Các chuyên gia cho rằng các nước láng giềng của Trung Quốc chào đón một mối quan hệ hợp tác kinh tế gần gũi hơn, nhưng vẫn nghi ngờ về ý đồ của Bắc Kinh về các điều kiện ràng buộc có thể đi kèm những dự án này. Không có chi tiết cụ thể nào về “con đường tơ lụa” mới trên Biển Đông, tuy nhiên nhiều người mong đợi một đầu mối thông tin về các liên kết thương mại và các kết nối tốt hơn nữa giữa các cảng biển và hợp tác biển. “Con đường tơ lụa” trên Biển Đông được ông Tập Cận Bình và Lý Khắc Cường đề xuất khi tham dự diễn đàn APEC và Hội nghị Thượng đỉnh Đông Á. Nó được xem như một phần của “cuộc tấn công quyền rũ” của Trung Quốc nhằm

kéo dài thời gian xử lý căng thẳng trên Biển Đông và hình thành đối trọng với chính sách xoay trục của Mỹ. Động thái này của Bắc Kinh báo hiệu một cách tiếp cận có hệ thống để mở rộng ảnh hưởng kinh tế, chính trị và an ninh của Trung Quốc trong khu vực. “Con đường tơ lụa trên biển không phải chỉ là một khái niệm mang tính biểu tượng, nó còn nhiều hơn thế”, Dương Bảo Vân, giáo sư về quan hệ quốc tế đại học Bắc Kinh nhận xét. Tuy nhiên, thách thức lớn nhất của Trung Quốc vẫn là thái độ nghi ngại của khu vực đối với các toan tính Bắc Kinh và việc nước này không muốn thỏa hiệp, giải quyết vấn đề Biển Đông. Nhiều nhà phân tích cho rằng Quỹ Hợp tác Biển Trung Quốc-ASEAN là một phần của sáng kiến con đường tơ lụa. Cả Tập Cận Bình và Lý Khắc Cường đều kêu gọi các thành viên ASEAN sử dụng tốt hơn các quỹ hợp tác biển 3 tỷ nhân dân tệ. Theo Giáo sư Aileen Baviera thuộc đại học Philippines, các nước ASEAN cho rằng Trung Quốc đang quá quyết đoán với yêu sách chủ quyền ở Biển Đông và việc các nước sử dụng kinh phí từ quỹ này có thể làm tổn hại lợi ích biển của chính họ. Nhiều nước ASEAN không muốn một chuỗi các điều kiện chính trị kèm theo từ Bắc Kinh. Kusananto Anggoro, giảng viên đại học Quốc phòng Indonesia nhận xét, xung đột lợi ích là lý do chính tại sao các nước ASEAN xem xét lại việc sử dụng các quỹ này.

“Gót chân Achilles của Trung Quốc ở Đông Nam Á” của Benjamin Schreer. Vì nhiều lý do, ý đồ bá chủ khu vực và gạt Mỹ ra khỏi Đông Nam Á của Trung Quốc khó có thể thực hiện. *Thứ nhất*, các nhà lãnh đạo khu vực hiểu rất rõ rằng việc hủy bỏ chuyển đi Đông Nam Á của Tổng thống Obama không phải là sự thay đổi chiến lược Châu Á-Thái Bình Dương của Mỹ. Ngoại trưởng John Kerry khi tham dự các hội nghị của ASEAN đã đưa ra thông điệp mà nước Đông Nam Á mong muốn: Mỹ muốn Trung Quốc và các nước láng giềng giải quyết hòa bình tranh chấp lãnh thổ ở Biển Đông. *Thứ hai*, thông điệp này phơi bày “gót chân Achilles” của Trung Quốc ở Đông Nam Á. Trong khi các nước ASEAN mong muốn đàm phán thì Bắc Kinh lại không sẵn sàng thỏa hiệp về tuyên bố chủ quyền bành trướng của nước này ở Biển Đông. *Thứ ba*, hành động quyết đoán của Bắc Kinh buộc một số quốc gia Đông Nam Á phải “cân bằng bên trong” hoặc “cân bằng bên ngoài” để đối phó với Trung Quốc. Sau nhiều thập kỷ bận rộn với vấn đề an ninh nội bộ, Philippines đang cố gắng để xây dựng tiềm lực quốc phòng “an toàn tối thiểu” để đối phó với Trung Quốc. Các nước khác cũng đang xây dựng hàng rào phòng thủ để chống lại khả năng căng thẳng có thể gia tăng ở Biển Đông. *Thứ tư*, nếu cho rằng sự vắng mặt của Tổng thống Obama tại các hội nghị của ASEAN là bằng chứng của sự thiếu cam kết với chiến lược “xoay trục” sang Châu Á-Thái Bình Dương thì đây là một nhận định chưa thỏa đáng. Người ta cho rằng Washington quá bận rộn với Trung Đông và Mỹ không có đủ ngân sách để

thực hiện chiến lược “xoay trục”. Trên thực tế, Mỹ vẫn là cường quốc số 1 thế giới và bất chấp áp lực đối với ngân sách quốc phòng, Lầu Năm Góc vẫn đang tiếp tục chuyển các hệ thống vũ khí khí tài quan trọng vào khu vực Châu Á-Thái Bình Dương. *Cuối cùng*, các nước đồng minh của Mỹ hiện sẵn sàng đóng góp nhiều hơn vào chiến lược “xoay trục” của Mỹ. Úc là một ví dụ. Thủ tướng Abbott vừa công bố quyết định chia sẻ chi phí tài chính cho sự hiện diện tăng cường của Thủy quân lục chiến Mỹ ở miền Bắc nước Úc. Tất cả những lý do trên cho thấy Trung Quốc khó có khả năng lật đổ vị thế của Mỹ ở Đông Nam Á và giành quyền bá chủ khu vực trong tương lai gần.

“Tín hiệu khả quan cho COC” của Carlyle A. Thayer. Không giống như năm 2012, Trung Quốc hiện đang phải đối mặt với một ASEAN thống nhất hơn, đoàn kết hơn. Người ta chỉ chú ý đến vai trò tiêu cực của Campuchia tại AMM lần thứ 45 mà không để ý đến việc ASEAN đã thống nhất về các thành tố đề xuất cho Bộ Quy tắc Ứng xử trước khi các tranh cãi về thông cáo chung nổ ra. ASEAN sau đó đã đạt được thỏa

thuận Nguyên tắc 6 Điểm về Biển Đông. Brunei, với vai trò chủ tịch ASEAN, đang thể hiện vai trò đi đầu trong xây dựng sự đồng thuận, trong khi đó Campuchia hiện tại cũng không đóng vai là một kẻ gây rối trong các cuộc bàn thảo về Biển Đông. Thái Lan, với vai trò điều phối cho quan hệ ASEAN-Trung Quốc, đã hoạt động rất tích cực, giúp tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình COC. Trung Quốc cũng không thể không tính đến vai trò ngoại giao của Indonesia, quốc gia lớn nhất Đông Nam Á đồng thời là thành viên của G-20. Ngoài ra, Singapore, Malaysia, Việt Nam và Philippines cũng đều ủng hộ các nỗ lực ngoại giao hiện tại của ASEAN. Quá trình tham vấn giữa ASEAN-Trung Quốc về COC sẽ kéo dài. Trung Quốc nhiều khả năng sẽ kiên trì với yêu cầu rằng trước hết các hoạt động hợp tác và xây dựng lòng tin như quy định trong DOC cần phải được thực thi, và quá trình này có thể kéo dài trong vài năm. Trong tương lai, Trung Quốc có thể sẽ tiếp tục thử thách tính thống nhất và sự quyết tâm của ASEAN. Tuy vậy, việc ASEAN và Trung Quốc bắt đầu các cuộc tham vấn về COC là một diễn biến tích cực. Trung Quốc đã có bước đi đầu tiên, cho dù đó chỉ là bước đi có phần nửa vời, kể từ năm 2002 với việc tham gia cùng ASEAN trên cơ sở đa phương về COC. Sự hợp tác giữa hai bên về vấn đề Biển Đông sẽ giúp tăng cường vai trò trung tâm của ASEAN trong các vấn đề an ninh tại Đông Nam Á. Nếu Trung Quốc và ASEAN bắt đầu các chương trình hợp tác theo DOC, điều này sẽ mở ra cơ hội xây dựng lòng tin chung và từ đó tạo điều kiện thuận lợi cho các cuộc thảo

luận về COC. Cho dù các nước đối thoại khác của ASEAN, trong đó có Mỹ, sẽ không trực tiếp tham gia, tuy nhiên các nước này cũng có lợi ích trong việc ủng hộ ASEAN và việc các bên có yêu sách cùng tham gia tham vấn nhằm giảm thiểu căng thẳng tại Biển Đông.

“Liên minh Việt-Nhật-Phi trước sức mạnh của Trung Quốc” của Robert Attwell. Việc Trung Quốc đẩy mạnh xây dựng quân đội, tăng chi tiêu quốc phòng và duy trì các yêu sách chủ quyền cứng rắn đã khiến các quốc gia láng giềng, đặc biệt là Nhật Bản, Việt Nam, và Philippines lo ngại. Trên thực tế, liên quan đến an ninh biển, việc tăng chi tiêu quốc phòng tỏ ra phản tác dụng, khiến an ninh của Trung Quốc càng bị đe dọa. Thủ tướng Nhật Shinzo Abe, trong vài tháng gần đây, đã có chuyến công du đến cả Hà Nội và Manila để gặp gỡ những người đồng cấp phía Việt Nam và Philippines. Lần đầu tiên trong 11 năm, Hạ viện Nhật đã bỏ phiếu thông qua việc tăng ngân sách quốc phòng và Thủ tướng Abe có kế hoạch dành một phần ngân sách này để hỗ trợ các quốc gia khác. Ví dụ, vào tháng 5, lần đầu tiên Nhật và Việt Nam tổ chức các cuộc đối thoại song phương tập trung hoàn

toàn vào vấn đề an ninh biển. Kết thúc cuộc gặp, hai bên thống nhất rằng sự quyết đoán trên biển của Trung Quốc là nguy cơ đối với an ninh khu vực. Nhật cũng cam kết hỗ trợ Việt Nam các khoản vay để mua tàu chiến hiện đại. Những cuộc gặp giữa Manila và Tokyo cũng đã đạt được kết quả tương tự, với cam kết hợp tác chiến lược về vấn đề trên biển và Nhật cũng hứa cung cấp các khoản vay để Philippines mua thêm các tàu tuần tra. Với tranh chấp tại Biển Đông và Biển Hoa Đông, Bắc Kinh cần phải nhớ rằng nước này đang chiến đấu trên hai mặt trận. Chắc chắn rằng các nước phản đối tham vọng biển của Trung Quốc sẽ tìm thấy được những điểm tương đồng. Suy cho cùng, “kẻ thù của kẻ thù chính là bạn”.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp